

DZĪVOT GUDRI

Sabata pēcpusdienai

NEDĒĻAS PĒTĪJUMIEM:

Ef. 5:1–20, 1. Kor. 5:1–11; Atkl. 16:1–16; Kol. 4:5; Sal. pam. 20:1, Sal. pam. 23:29–35; Ap. d. 16:25.

ATMIŅAS PANTS:

“Tad nu raugaities nopietni uz to, kā dzīvojat: nevis kā negudri, bet kā gudri; izmantojiet laiku, jo šīs dienas ir ļaunas.” (Ef. 5:15–17)

Nesen Lielbritānijā izolē bija nonākusi kristāla krūze. Izsoles rīkotāji aprakstīja to kā 19. gs. franču klaretu krūzi, kuras vērtība tika lēsta 200 ASV dolāru apmērā. Divi dalībnieki krūzi atpazīna kā ārkārtīgi retu Islāma ūdens krūzi. Tās patiesā vērtība – aptuveni 6,5 miljoni dolāru. Kas solītājam ļāva aiziet ar tādu ieguvumu? Viņš zināja ko tādu, ko nezināja izsoles rīkotājs, – krūzes patieso vērtību.

Ef. 5:1–20 Pāvils pretstata pagānu un ticīgo vērtības. Pagāni vērtēja tukšas runas (Ef. 5:4), dzeršanas ballītes (Ef. 5:18) un izvirtušu seksu (Ef. 5:3, 5). Ticīgie toties zina, ka tuvojas galējā novērtēšanas diena, kad kļūs redzama visu lietu patiesā vērtība (Ef. 5:5, 6). Tā vietā, lai dzītos pēc ballītēm un izpriečām, viņi cita starpā vērtē “visu, kas ir labs, taisns un patiess” Kristū (Ef. 5:9, ESV). Pāvils aicina viņus pieņemt ārkārtīgi izdevīgos piedāvājumus, ko var atrast Kristū, dzīvojot (tāpat kā mēs visi) uz mūžības sliekšņa (Ef. 5:15–17).

Iepazīsties ar šīs nedēļas tēmu, lai sagatavotos Bībeles izpētei 26. augustā.

“Bet gan jo vairāk pateicība”

Ko Pāvils saka, kādā ziņā ticīgajiem jābūt “Dieva atdarinātājiem”? Skat. Ef. 5:1, 2, NKJV.

Pāvils aicina ticīgos Efezā staigāt mīlestībā, kas šajā daļā ir svarīgs aicinājums (skat. Ef. 5:8, 15). Šī “dzīvošana mīlestībā” (skat. Ef. 5:2) ir jāveido saskaņā ar Kristus paša mīlestību pret mums (salīdzini ar Ef. 4:32), kas izteikta Viņa salīdzinošajā upurī. Pāvils apstiprina četras lietas attiecībā uz šo upuri:

1. To motivē gan Dieva Tēva mīlestība (Ef. 5:1), gan pats Kristus (Ef. 5:2).

2. Tas ir aizvietojošs upuris, Kristus mirst mūsu vietā. Viņš nav pasīvs upuris, bet atdeva Sevi mūsu labā.

3. Saskaņā ar Vecās Derības svētnīcas kalpošanu Kristus nāve ir arī upuris, kas pieņests Dievam.

4. Dievs pieņem upuri, jo tas ir “smaržīgs upuris” (Ef. 5:2, ESV; salīdziniet ar 2. Moz. 29:18, 3. Moz. 2:9, Fil. 4:18).

Ef. 5:3–5 ievada tēmu, kurā izteiktas bažas par seksuālo ētiku. Jaunatgrieztie Efezā ir briesmās nepareizi pavērst savu kristieša aicinājumu un iekrist atpakaļ seksuālā uzvedībā, kas iznīcinātu viņu kristīgo liecību (salīdziniet ar 1. Kor. 5:1–11, 1. Kor. 6:12–20, 2. Kor. 12:21).

No vienas puses, grieķu-romiešu pasaule pirmajā gadsimtā parādīja tādu pašu morālo samaitātību un izvirtību, kāda ir aprakstīta arī citās vietās Jaunajā Derībā (skat. 1. Kor. 6:9, Gal. 5:19, Ef. 4:17–19, Kol. 3:5). Piemēram, turīgo ļaužu banketi regulāri bija ar tādas uzvedības iezīmēm, kādu Pāvils nosodīja Ef. 5:3–14 – dzeršana, piedauzīgas runas, pikanta izklaide un amorāla rīcība. Papildus tam pilsētas centri nodrošināja anonimitāti un visatļautību, kas veicināja seksuālas izpriecās. No otras puses, daudzi šajā sabiedrībā dzīvoja tikumīgu dzīvi un kalpoja kā stingras morāles aizstāvji. Jaunajā Derībā, sniedzot tikumu un netikumu sarakstus un mājsaimniecību “kodus” (piem., Ef. 5:21–6:9, Kol. 3:18–4:1), autori atspoguļo tēmas plašākā grieķu-romiešu pasaulē. Šī pasaule, vienlaikus izvirtusi un tikumīga, palīdz izskaidrot Pāvila mudinājumus izvairīties no amorālas uzvedības, ko praktizēja pagāni, vienlaikus novēlot ticīgajiem būt piesardzīgiem savā uzvedībā un tā iegūt labu slavu starp tiem, kas ir citādi.

Kādā veidā Pāvila vārdus par seksuālu uzvedību var attiecināt uz kultūru, kurā tu dzīvo?

Staigāt kā gaismas bērniem

Pāvils raksta: “Neviens lai jūs nepieviļ tukšām runām, jo šādu lietu dēļ Dieva dusmas nāk pār nepaklausības bērniem.” (Ef. 5:6)

Tos, kas praktizē dažādus grēkus bez kauna un nožēlas, Pāvils nosauca par “seksuāli amorāliem vai netīriem, vai mantkārīgiem” (Ef. 5:5, ESV). Viņa vērtējums ir skarbs: tiem, kas ir Kristū un kam lemts kļūt par savas nākotnes valstības dalībniekiem, nevajadzētu rīkoties kā tiem, kas nav Kristū (Ef. 5:5). Pāvils uztraucas par “tukšu vārdu” ietekmi, tas ir, ticīgos var piekrāpt ar tiešu valodu, liekot domāt, ka seksuāli grēkot nav aizliegts vai pat viņi paši var tikt ievilkti šādos grēkos (Ef. 5:6). Pāvils brīdina, ka būt šādi piekrāptam nozīmē riskēt ar Dieva gala laika spriedumu, “Dieva dusmām”, kas “nāks pār nepaklausības dēļiem”. (Ef. 5:6, ESV).

Frāze “Dieva dusmas” ir izaicinoša, tajā pašā laikā kas pretējs neapbrīnināmajam, mainīgajam cilvēku garastāvoklim (salīdzini ar Ef. 4:31). Tā ir pacietīgā un taisnā Dieva godīga reakcija pret ietiepīgu nodošanos ļaunumam, nevis traka, eksplozīva reakcija uz kādu sīku pārkāpumu. Pie tam dievišķās dusmas visbiežāk pieminētas saistībā ar inspi-rēto Bībeles brīdinājumu par Dieva tiesas tuvošanos (piem., Atkl. 6:12–17, Atkl. 16:1–16, Atkl. 19:11–16). Dievs brīdina par Savām gaidāmajām tiesām – par žēlastības rīcību, jo cilvēki “pēc savas dabas” ir “dusmības bērni” (Ef. 2:3, ESV), kas pakļauti šīm tiesām.

Kāpēc Pāvils mudina ticīgos nekļūt par grēcinieku “partneriem” vai “līdzdalībniekiem”?
(Ef. 5:7–10) _____

Pāvils mudina: “Dzīvojiet kā gaismas bērni” (Ef. 5:8) un “pārbaudiet, kas Tam Kungam patīkams” (Ef. 5:10). Pagāni meklē baudu “seksuālā amorālumā un visā nešķīstībā vai mantkārībā” (Ef. 5:3, ESV). Ticīgā mērķis ir pilnīgi atšķirīgs – nevis izpatikt sev, bet Dievam (salīdziniet ar Rom. 12:1, 2, 2. Kor. 5:9, Ebr. 13:21, kur izmantots tas pats grieķu “euarestos” (“patīkams”, “pieņemams”). Ticīgais cenšas atspoguļot Kristus upuri (“dzīvojiet mīlestībā, kā Kristus jūs milējis un jūsu labā Sevi nodevis” – Ef. 5:2).

Kas ir “tukšie vārdi”, no kuriem mums vajadzētu uzmanīties? _____

“Uzmosties, kas guli!”

Izlasi Ef. 5:11–14. Kādu spēcīgu brīdinājumu Pāvils šeit izsaka, un kā tas attiecas uz mūsu pašreizējo situāciju? _____

Lai saprastu Ef. 5:11–14, ievērojiet, ka Pāvils atkārtoti izsaka te vienu, te otru no diviem pamudinājumiem: (1) dzīvojiet Dievu pagodinošu dzīvesveidu kā “gaismas bērni” (Ef. 5:8; skat. arī Ef. 5:1, 2, 4, 9–10, 11, 13, 14); (2) nedzīvojiet seksuāli amorālu, Dievam netīkamu dzīvesveidu, piedaloties “neauglīgos tumsības darbos” (Ef. 5:11; skat. arī Ef. 5:3, 4, 5–8, 12).

Lai saprastu Ef. 5:11, mēs varam izlasīt arī paralēlos pamudinājumus Ef. 5:8–10. Ticīgajiem neticīgo priekšā jādzīvo kā “gaismai Kungā” un kā “gaismas bērniem” (Ef. 5:8). Tam ir jābūt redzāmam, ir skaidri jāpasaka, ka “gaismas auglis ir redzams visā, kas ir labs, taisns un patiens” (Ef. 5:9, ESV). Tad Pāvils iestājas par Dieva labestības parādīšanas stratēģiju. Ticīgajiem jāatmasko neauglīgie tumsības darbi, parādot taisnības alternatīvu, lai visi to redz.

Vienlaikus 13. un 14. pantu izaicinošo, poētisko valodu varam uztvert kā Pāvila pārdrošo apgalvojumu, ka ticīgie, parādot “gaismas augli” (Ef. 5:9), var pasaulīgos mantot Kristus ticībā: “Bet visu, kas tiek gaismā celts, apspīd gaisma, un viss, ko apspīd gaisma, ir gaisma.” (Ef. 5:13, 14) Kad pagrimušu dzīvesveidu izgaismo, pasaulīgie var ieraudzīt savu uzvedību tādu, kāda tā ir (“tā kļūst redzama”), dusmas pelnījusi un bez nākotnes (Ef. 5:5, 6), kā arī piedzīvot pārvērtību no tumsas gaismā (“viss, ko apspīd gaisma, ir gaisma”) – tā ir tā pati pārvērtība, ko Pāvila lasītāji Efezā kā ticīgie paši bija piedzīvojuši (Ef. 5:8).

Ko lai mēs sakām par dzejoli vai dziesmu Ef. 5:14, kur tiek izmantota valoda, kas saistīta ar mirušo augšāmcelšanos laika beigās (salīdzini ar Ef. 2:1, 5), lai izteiktu taures skaņu saucienu pamosties no garīga skurbuma un piedzīvot pārveidojošu Kristus klātbūtni? Tā kā Jes. 60:1–3, ko Pāvils, šķiet, izmanto, ir vērsts uz Dieva tautu Israēlu, mēs varam Ef. 5:14 uzrakstīto dziesmu vai dzeju uzskatīt par spēcīgu aicinājumu kristiešiem pamosties savai misionāru lomai un izstarot Kristus gaismu tumšajā pasaulē (salīdziniet ar Fil. 2:14–16, Mt. 5:16).

Kā tu vari dzīvot tādu dzīvesveidu, lai atmaskotu tumsas darbus un tie kļūtu redzami tādi, kādi tie ir? _____

Paķert izdevīgo preci

Pāvils noslēdz Ef. 5:1–20 ar diviem pamudinājumu komplektiem – Ef. 5:15–17 un Ef. 5:18–20, pabeidzot sadaļu ar noturīgu interesi par seksuālo šķīstību. Pirmais komplekts sākas ar padomu: “Tad nu raugaities nopietni uz to, kā dzīvojat: nevis kā negudri, bet kā gudri.” (Ef. 5:15). Šis padoms izteikts vēlreiz aiznākamajā pantā: “Nepadodieties neprātam, bet centieties saprast, kāds ir jūsu Kunga prāts.” (Ef. 5:17) Abiem pantiem pa vidu izskan aicinājums “izmantot laiku” (Ef. 5:16).

Pārdomājiet Pāvila mudinājumu dzīvot tā, lai atspoguļotu gudrību ar lūgšanu garu un asu izšķirtspēju (Ef. 5:15–17). Kāda ir atšķirība starp staigāšanu kā “gudriem”, nevis negudriem? Un ko nozīmē “izmantot laiku”? _____

Vēstulē efeziešiem Pāvils atkārtoti izmanto Vecās Derības metaforu par “staigāšanu” attiecībā uz to, kā cilvēks dzīvo (Ef. 2:2, 10; Ef. 4:1, 17; Ef. 5:2, 8). Šeit ar šo metaforu viņš veicina apzinātu mācekliību. Kā “jāskatās, kur likt kāju”, ejot pa nelīdzenu vai tumšu taku, tieši tāpat ticīgajiem vajadzētu “būt piesardzīgiem, kā jūs staigājat” (Ef. 5:15, ESV). Tā kā Ef. 5:15 paralēle atrodama Ef. 5:17, mēs tur varam meklēt definīciju tam, ko nozīmē dzīvot kā gudriem cilvēkiem. Mēs nemeklējam gudrību sevī. Lai būtu gudri, savā ziņā mums sevi jāatstāj, “lai saprastu, kāda ir Kunga griba” (Ef. 5:17, ESV).

Pāvils veicina apzinātu mācekliību arī ar dzīvu tēlojumu. Frāzē “izmantojiet laiku vislabākajā veidā” (Ef. 5:16, ESV; salīdziniet ar “izpirkt laiku” NKJV) Pāvils izmanto darbības vārdu “exagorazo” (salīdziniet ar Kol. 4:5). Ņemts no tirgus laukuma, šis vārds ir intensīvāka darbības vārda “pirkt” forma un nozīmē “paķert izdevīgo preci”, kamēr gaidām Kristus atgriešanos. Vārds “laiks” grieķu valodā ir “kairos”, kas apraksta izdevīgu brīdi. “Laiks” līdz beigām ir daudzsološs periods, kas jāizmanto pilnībā. Tas ir arī izaicinošs laiks, jo “dienas ir jaunas” (Ef. 5:16, salīdziniet ar Ef. 6:13, Gal. 1:4) un tāpēc ka “šīs pasaules virzību” pārvalda “gaisa valsts valdnieks” (Ef. 2:2, ESV).

Gaidot Kristus atgriešanos, ticīgie dzīvo grūtā laikā, ko Pāvils attēlo kā riskantu, bet ienesīgu tirgus laukumu. Viņiem ir jābūt tik uzmanīgiem ar atlikušā laika izmantošanu, kā atlaižu medniekiem īsas izpārdošanas laikā, kad tiek piedāvātas viszemākās cenas. Lai gan mēs nevaram nopirkt glābšanu, tēlainais salīdzinājums vienalga ir spēkā: neka vējoties paņemt to, kas mums ir piedāvāts Kristū.

Gara piepildīta kalpošana

Ef. 5:18–20 Pāvils iztēlojas, ka kristieši ir sapulcējušies uz dievkalpojumu. Kā viņš attēlo, ko viņi dara šajā dievkalpojumā? _____

Pēdējā diskusijā Ef. 5:1–20 Pāvils mudina ticīgos novērsties no prātu aptumšojošās vīna lietošanas un tā vietā kopā piedzīvot Gara klātbūtni un spēku. Pāvils aizliedz alkohola lietošanu (iespējams, ar citātu no Sal. pam. 23:31 Vecās Derības grieķu versijas), kas norāda, ka viņam prātā bija priekšraksti pret alkohola lietošanu, kā tie atklāti gudrības grāmatās (Sal. pam. 20:1, Sal. pam. 23:29–35). Ļaunās lietas, kas notiek dzērumā, ir vulgāra, izvirtusi runa, neprāts, amorāla uzvedība un elkdievība (Ef. 5:3–14). Tas viss ir jānomaina pret apdomīgu, Gara iedvestu Dieva pielūgsmi. Pāvila mudinājums būt piepildītiem ar Garu ir galvenais, un tas Ef. 5:19–21 ir izteikts ar veselu darbības vārdu sēriju (“runāt”, “dziedāt un radīt melodiju”, “pateikties”, “nodot sevi”).

Pamudinājumu “būt pildītiem ar Garu” Pāvils šeit attiecina uz kopienu, iedomājoties ticīgos sapulcējušos Gara iedvestā Dieva pielūgsmē, kas stiprina vienotību (Ef. 4. nod.) un kas ir pretstatā egocentriskajai pagānu uzvedībai un kalpošanai (Ef. 5:1–18). Šajā agrīno kristiešu pielūgsmes ainā dominē muzikāla slavēšana. Ir apgalvojumi, ka draudze ir dzimusi dziesmā, un šie panti kopā ar Kol. 3:16 ir vislabākais pamatojums šiem apgalvojumiem (salīdziniet ar Ap. d. 16:25, Jēk. 5:13).

Dievkalpojumā ir “horizontāls” elements, jo dziedot draudzes locekļi savā ziņā “sarunājas cits ar citu” (Ef. 5:19). Tomēr īpašais muzikālās slavēšanas objekts ir Kungs, kas, kā aino Ef. 5:20, norāda uz “Kungu Jēzu Kristu” (salīdziniet ar Kol. 3:16). Ef. 5:20 izteiktajai pateīcībai, kas aprakstīta paralēli muzikālajai slavēšanai Ef. 5:19, ir jātiek pienestai “Dievam Tēvam mūsu Kunga Jēzus Kristus vārdā”. Frāzē “garīgas dziesmas” īpašības vārds “garīgs” (grieķu valodā “pneumatikos”) izgaismo Svētā Gara lomu pielūgsmē, jo jēdziens apraksta dziesmas, kas ir Svētā Gara iedvestas vai piepildītas ar to. Līdz ar to Pāvila agrīno kristiešu dievkalpojuma ainā kā aktīvi dalībnieki ir attēloti visi trīs Dievības locekļi.

Kā tu vari izmantot mūziku, lai uzlabotu savu pielūgsmes pieredzi? _____

TĀLĀKIEM PĒTĪJUMIEM:

Atskatoties uz Ef. 5:1–20 kopumā, mēs redzam Pāvilu ieņemam spēcīgu nostāju pret grēku un ļaunumu, īpaši seksuālu amorālumu un vulgāru valodu. Viņš nevēlas pieņemt samaitātas uzvedības esamību Dieva ļaužu vidū. Tā vietā viņš aicina ticīgos Efezā uz augstu uzvedības standartu, kā arī pieņemt Dieva “mīļoto bērnu” un “svēto” identitāti (Ef. 5:1–10). Viņš ir pārliecināts, ka tad, kad kristieši kopienā tā dara, viņi atspīd kā gaisma tumsā, velkot apkārtējos cilvēkus pie Dieva žēlastības un patiesības un prom no pašiznīcinoša dzīvesveida (Ef. 5:11–14).

Pāvils iztēlojas draudzi, kurā ir atjaunota apņemšanās “dzīvot kā gaismas bērniem”, gaidot Kristus atgriešanos (Ef. 5:8; skat. arī Ef. 5:15, 16), un kas, Kristus klātbūtnes svētīti (Ef. 5:14), sapulcējušies uz dievkalpojumu. Tā kā viņus motivē “mīļoto bērnu” statuss un Kristus nāve viņu labā (Ef. 5:1, 2) un viņi ir piepildīti ar Garu (Ef. 5:18), viņu kopīgo pielūgsmi raksturo enerģija un prieks, kopā dziedot slavas dziesmas Kungam Jēzum Kristum un Dievam Tēvam. Cieši satverot Debesu realitāti, viņi priecājas par savu nākotnes cerību, kas sakņojas stāstā par to, ko Dievs ir darījis, dara un darīs ar viņu Kunga Jēzus Kristus starpniecību (Ef. 5:18–20).

Ja uz šiem pantiem paskatās šādā veidā, tie kļūst par kaut ko daudz vairāk nekā tikai savā starpā nesaistītu pavēļu kopumu attiecībā uz kristīgu dzīvi. Tie kļūst par pravietisku aicinājumu attiecībā uz kristieša identitāti, nodošanos, kopienu un pielūgsmi pēdējās dienās, par svinīguma pilnu aicinājumu “paķert izdevīgo preci” īsajās dienās pirms Kristus atgriešanās (Ef. 5:16).

JAUTĀJUMI PĀRRUNĀM:

1. Kā ticīgie var pieņemt Pāvila augstos standartus, dzīvojot digitālajā kultūrā, kas māca savas vērtības 24/7/365 ar daudz un dažādu mediju starpniecību?
2. Kādas stratēģijas ticīgie mūsdienās var izmantot, lai izšķirtu, “kas Tam Kungam tīkams” (Ef. 5:10), un “censtos saprast, kāds ir Kunga prāts” (Ef. 5:17)?
3. Kāds varētu apgalvot, ka Pāvila aizliegums runāt par seksuālu nešķīstību ticīgo vidū (Ef. 5:3, 4) nozīmē, ka mums nevajadzētu pievērst uzmanību seksuāli nepareizai uzvedībai un vardarbībai. Kāpēc šāds secinājums ir nepareizs?
4. Kā mūsdienu sabiedrība atspoguļo līdzīgas pagāniskas paražas, par kurām runā Pāvils?